

Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme

Editör: Figen EREŞ

4. Baskı

Editör: Prof. Dr. Figen EREŞ

YETİŞKİN EĞİTİMİ VE HAYAT BOYU ÖĞRENME

ISBN 978-605-241-565-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Mart 2019, Ankara

4. Baskı: Ekim 2023, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Kuyrukcu
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara
Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

*21. Yüzyılın cahilleri, okuma-yazma bilmeyenler değil;
okumayanlar, öğrendikleri yanlış bilgileri değiştiremeyenler
ve yeniden öğrenemeyenlerdir.*

Alvin Tofler

ÖN SÖZ

Yetişkin eğitimi, ekonominin verimliliğinin, rekabetçiliğın ve istihdamın artmasını ve buna bağılı olarak ekonomik kalkınmadaki bölgesel farklılıkların azaltılmasını sağılayan güçlü bir ekonomik gelişme faktörüdür. Bundan dolayı, sürekli eğitimin önemine dair artan bir vurgu vardır. Örgün eğitimin başarılı iş performansı için insanlara gerekli bilgiyi sağıladığını varsaysak bile hızlı ekonomik, teknik, teknolojik ve sosyal değışiklikler, bireylere yeni bilgilerin kalıcı olarak kazanılması ihtiyacını doğurmaktadır. Bu nedenle, yetişkin eğitimi, modern çağda bir insanın eğitim ihtiyaçlarını karşılamının temel biçimlerinden biri hâline gelmiştir. Bu tür bir eğitimin örgün, yani çağdaş insanların ihtiyaçlarına örgütsel biçiminden dolayı cevap veremeyen geleneksel eğitimi tamamlamayı amaçladığı söylenir. Yetişkin eğitimi, yeni bilgiler edinmek ya da mevcut bilgileri geliştirmek amacıyla alınan çok çeşitli faaliyetleri gerektirir. Yetişkin eğitiminin avantajları çok yönlüdür çünkü bireylerin bilgi, teknik ve becerilerini geliştirmek için kendilerine neyin uygun olduğunu ve neye ihtiyaçları olduğunu öğrenmelerini sağılar. Yetişkin eğitiminin önemli işlevleri, bir eğitim ihtiyacını gidermesi, uyuma yardımcı olması ve bireysel gelişmeyi sağılayıcı olmasıdır. İlk işlev, önceki eğitim ve bilginin geliştirilmesi ile ilgilidir. İkincisi, yeni yaşam ve çalışma koşullarına uyum sağılarken, üçüncüsü, insanların entelektüel ve ruhsal gelişimi ile ilgilidir. Böylece, yetişkinlere işgücü piyasasında kendilerini iyileştirme ve tanınma fırsatı verilir. XXI. Yüzyılda yetişkin eğitimi, bir ülkenin sosyo-ekonomik kalkınmasının önde gelen unsurlarından biridir.

Yetişkin eğitimi de kendi içine alan yaşam boyu öğrenme, kişisel veya mesleki nedenlerden dolayı bilginin peşinde koşan "sürekli, gönüllü ve kendi kendine motive etme" ile ilgilidir. Dolayısıyla, yalnızca sosyal içermeyi, aktif vatandaşlığı ve kişisel gelişimi değıl aynı zamanda kendi kendine sürdürülebilirliği, rekabet edebilirliği ve istihdam edilebilirliği artırmaktadır. Yaşam boyu öğrenme, öğrenmenin çocukluk veya sınıfla sınırlı olmadığını, ancak yaşam boyunca ve çeşitli durumlarda gerçekleştiğini kabul eder. Sürekli bilimsel ve teknolojik yenilik ve değışimlerin, öğrenme ihtiyacına derin etkileri olmaktadır. Öğrenme artık, okulda elde edilen bilgi ve edinilen bilgiyi işyerinde kullanma ile sınırlı değıldir. Bu nedenle yaşam boyu öğrenmeye ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu kapsamda kitapta, yetişkin eğitiminin tanımı ve kapsamı; yetişkin eğitimiyle ilişkili kavramlar; Türkiye'de yetişkin eğitiminin tarihsel gelişimi; yetişkin eğitimiyle ilgili yaklaşım ve modeller; yetişkinler ve öğrenme; hayat boyu öğrenmenin amacı, kapsamı ve tarihsel gelişim ve Türk eğitim sisteminde hayat boyu öğrenme uygulamaları hakkında genel bir çerçeve sunulmaya çalışılmıştır. Kitabın tüm yazarlarına, okurlar huzurunda emeklerinden dolayı teşekkür ediyorum.

Figen EREŞ

Mart, 2020

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Figen EREŞ

- 1. BÖLÜM: Yetişkin Eğitiminin Tanımı ve Kapsamı**
Dr. Handan KOCABATMAZ
Gazi Üniversitesi
- 2. BÖLÜM: Yetişkin Eğitimiyle İlişkili Temel Kavramlar**
Prof. Dr. Meltem AKIN KÖSTERELİOĞLU
Amasya Üniversitesi
- 3. BÖLÜM: Türkiye'de Yetişkin Eğitiminin Tarihsel Gelişimi**
Prof. Dr. Ebru OĞUZ
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
- 4. BÖLÜM: Yetişkin Eğitimiyle İlgili Yaklaşım ve Modeller**
Prof. Dr. İlker KÖSTERELİOĞLU
Amasya Üniversitesi
- 5. BÖLÜM: Yetişkinler ve Öğrenme**
Prof. Dr. Pınar BİLASA
Gazi Üniversitesi
- 6. BÖLÜM: Hayat Boyu Öğrenmenin Amacı, Kapsamı ve Tarihsel Gelişimi**
Doç. Dr. S. Bilge KESKİNKILIÇ KARA
İstanbul Kültür Üniversitesi
- 7. BÖLÜM: Türk Eğitim Sisteminde Hayat Boyu Öğrenme Uygulamaları**
Doç. Dr. Özden DEMİRKAN
Gazi Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iv
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM YETİŞKİN EĞİTİMİNİN TANIMI VE KAPSAMI

Yetişkinin Tanımı ve Yetişkin Eğitimi.....	1
Yetişkinin Özellikleri	4
Yetişkinlerin Fizyolojik Özellikleri	4
Yetişkinlerin Psikolojik Özellikleri	5
Yetişkinlerin Toplumsal Özellikleri	8
Yetişkin Eğitiminin İlkeleri	9
Yetişkin Eğitimi Gereksinimi.....	9
Yetişkin Eğitim Alanları	11
Özet	14
Kaynakça.....	15

2. BÖLÜM YETİŞKİN EĞİTİMİYLE İLİŞKİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Yaygın Eğitim.....	18
Halk Eğitimi	19
Dönüşlü Eğitim.....	20
Sürekli Eğitim.....	20
Mesleki Eğitim	21
İş Başında Eğitim.....	22
Hizmet İçi Eğitim	23
Uzaktan Eğitim	24
Yaşam Boyu Eğitim	26
Yayımsal Eğitim	27
Özet	27
Kaynakça.....	29

3. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE YETİŞKİN EĞİTİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Yetişkin ve Yetişkin Eğitimi.....	31
Yetişkin Öğrenmesi	33
Yetişkin Eğitiminin Yasal Dayanakları	34
Türkiye'de Yetişkin Eğitiminin Gelişimi	35
Cumhuriyet Dönemi.....	35
Milli Eğitim Şuralarında ve Kalkınma Planlarında Yetişkin Eğitimi	40
Kalkınma Planlarında Yetişkin Eğitimi	41
Kaynakça.....	42

4. BÖLÜM

YETİŞKİN EĞİTİMİYLE İLGİLİ YAKLAŞIM VE MODELLER

Yaşam Boyu Öğrenme Yaklaşımları.....	47
Liberal Modernleşmeci Yaklaşımlar	47
Sosyal Sermaye Yaklaşımları.....	48
Eleştirel Yaklaşımlar	48
Yetişkin Eğitim Modelleri.....	48
Andragoji (Andragogy).....	49
Pedagoji ve Andragoji Arasındaki Farklar	50
Durumsal Öğrenme (Situational Learning)	53
Deneyimsel Öğrenme (Experimental Learning)	55
Öğrenme Süreç Modeli (Learning Process Model)	59
McClusky'nin Marjin (Güç, Yük, Marjin) Kuramı	63
Kültürel Yeterlilik Kuramı (Cultural Proficiency Theory)	64
Öz Yönelimli Öğrenme (Self-directed Learning).....	65
Dönüşümsel Öğrenme (Transformative Learning)	67
Özet	69
Kaynakça.....	72

5. BÖLÜM YETİŞKİNLER VE ÖĞRENME

Yetişkinlerde Öğrenme	78
Yetişkinlerin Öğrenme Özellikleri	79
Yetişkinlerde Öğrenmeye Gütülenme.....	80
Yetişkinlerde Öğrenme Engelleri.....	81
Yetişkinlerde Öğrenme Ortamının Düzenlenmesi.....	83
Yetişkinlerin Öğrenmesinde Eğitim Programının Düzenlenmesi.....	84
Yetişkin Eğitiminde Araç-Gereç Kullanımı	85
Yetişkinlerin Öğrenmesinde Kullanılan Yöntem ve Teknikler	86
Yetişkin Öğrenmesinde Eğitmenin Rolü.....	90
Özet	91
Kaynakça.....	93

6. BÖLÜM HAYAT BOYU ÖĞRENMENİN AMACI, KAPSAMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Hayat Boyu Öğrenme Kavramı	95
Hayat Boyu Öğrenmenin Amacı	97
Hayat Boyu Öğrenmenin Kapsamı	100
Hayat Boyu Öğrenmenin Tarihi	103
Özet	106
Kaynakça.....	107

7. BÖLÜM TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNDE HAYAT BOYU ÖĞRENME UYGULAMALARI

HBÖ Genel Müdürlüğü Tarafından Yürütülen Projeler ve Uygulamalar.....	111
Türkiye’de Hayat Boyu Öğrenmenin Geliştirilmesi II Projesi.....	111
Avrupa Yetişkin Öğrenme Gündemi Uygulamaları İçin Ulusal Koordinatörler Projesi 1, 2, 3 ve 4.....	112
EPALE (Electronic Platform for Adult Learning in Europe) Avrupa Yetişkin Öğrenimi Elektronik Platformu	113
Girişimcilikte Önce Kadın Projesi 1, 2 ve 3	113
Romanların Yoğun Olarak Yaşadığı Yerlerde Sosyal İçermenin Desteklenmesi Projesi.....	114
Bütçemi Yönetebiliyorum Projesi.....	115

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi Projesi.....	115
Okullar Hayat Olsun Projesi.....	116
Olgunlaşma Enstitüleri Projesi.....	116
EMLT (Education Job Gap, Mobility, Lifelong Learning, Training) Projesi.....	117
Örgün Eğitim Dışında Kalmış Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Çocuklara Yönelik Hızlandırılmış Eğitim Programı Projesi	117
Cash For Work Projesi.....	118
Türkiye Suriye Krizi Müdahale ve Dayanıklılık Projesi (TRP) / Yetişkinler İçin Dil Eğitimi Projesi	118
Avrupa Birliği - Hayat Boyu Öğrenme Programları ve Uygulamaları.....	119
Sektörel Programlar	119
Ortak Konulu Program	122
Jean Monnet Programı	122
Hayat Boyu Öğrenme Hizmetleri.....	123
Aile Eğitimi Programları.....	123
Destekleme ve Yetiştirme Kursları.....	124
Yaygın Eğitim Programları	124
Yetişkin Okuma Yazma Kursları	125
Hayat Boyu Öğrenme Fırsatları.....	125
Hayat Boyu Öğrenme Portalı	125
Eğitimde İyi Uygulama Örnekleri.....	125
Hayat Boyu Öğrenme TV	126
Öğrenme Şenlikleri.....	127
Hayat Boyu Öğrenme Bilgi ve Teknoloji Kaynakları.....	127
Açık Öğretim Okulları e-Arşiv Dönüşüm İşlemleri.....	127
Açık Öğretim Okulları ve EBA İçerik.....	127
Açık Öğretim Liseleri Mobil Uygulaması	127
Açık Öğretim Sistemleriyle e-Devlet Entegrasyonu.....	128
Açık Öğretim Okulları Yurt Dışı Hizmetleri.....	128
Oku Yaz Mobil Uygulaması	128
e-Yaygın Otomasyon Sistemi.....	129
Özet	129
Kaynakça.....	130
Yazarlar Hakkında.....	131

1. BÖLÜM

YETİŞKİN EĞİTİMİNİN TANIMI VE KAPSAMI

Dr. Handan KOCABATMAZ
Gazi Üniversitesi

20. yüzyılda sanayi toplumu sosyal, kültürel, ekonomik, politik değişim ve gelişim süreciyle bilgi toplumuna dönüşmüş, bilginin üretilme ve yayılma hızı artmıştır. Bu yüzyıla kadar çocukluk ve gençlik dönemlerinde alınan eğitim yeterli bulunurken, yaşam süresinin uzaması, teknolojik yenilikler, mesleklerdeki değişimler, nüfus hareketliliği, ekonomik ve siyasal sistemlerde yaşanan değişim hızı da örgün eğitimde edinilen bilgiler ile bir ömrü geçirmeyi imkânsız hale getirmiştir (Ültanır ve Ültanır, 2005). Başka bir ifadeyle artık gençlikte edinilen bilgiler hayat boyunca yetmemektedir (Gündoğan, 2003). Yaşamın belirli bir döneminde alınan ya da tamamlanamayan eğitimin yeni gelişmelerin doğurduğu gereksinimleri karşılamada yetersiz kalması yetişkinlikte eğitim almayı kaçınılmaz hale getirmiş (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 2010). Bu durum yetişkin eğitimi alanını oluşturmuştur. Yetişkin eğitimi diğer eğitim alanlarından ayıran ise yetişkinin kim olduğu ve yetişkin eğitimin nasıl düzenlenmesi gerektiğidir.

1. Yetişkinin Tanımı ve Yetişkin Eğitimi

Latince büyümek (adolescere) fiilinden gelmekte olan yetişkin (adult) terimi, büyümüş kişi demektir. Bununla birlikte yetişkin kavramı ve yetişkinlik ölçütleri toplumdan topluma hatta aynı toplumun farklı kesimlerine göre bile değişiklik göstermektedir. Ayrıca gelişim psikolojisi açısından da yetişkinlik döneminin başlangıcı ve kapsadığı yaşlar konusunda tam bir birliktelik olduğu söylenemez. Örneğin Havighurst'e göre 18-35 yaşları arası, Erikson'a göre 20-40 yaşları arası ve Bühler'e göre 25-45 yaşları arası, yetişkinlik döneminin başlangıcıdır. Bu farklılık, yaşanan coğrafya; kültürel dokunun özellikleri; sosyo-ekonomik sınıflar; tarihi olaylar ve zaman; kişilik farklılıkları gibi etkenlerden kaynaklanmaktadır (Onur, 1995). Kısacası yetişkinliğe geçişte önemli olan ölçütler hakkında tam birliktelik söz konusu değildir.